

gik syv skibsladninger à gennemsnitlig 2.500 kg og 2.500 kg med jernbane, desuden året rundt flere hundrede kg pr. bane, i oktober 1896 over 1.000 kg, årligt androg baneeksporten ca. 10.000 kg (4).

På en gravsten i St. Bendts kirke i Ringsted læses (5):

Én rimt, én karpe kan
tit over voddet springe,
det vil den klogest' mand
for døden ej gelinge [lykkes].

LITTERATUR: (1) 865 1828,56f; (2) 472b 3,461f; (3) 928 2,221; (4) 934 10,1910,28-30; (5) 472b 3, 1224.

Brasen, *Abramis brama* Flire, *Blicca björkna* (*Abramis blicca*)

BRASEN er sølvblank, på ryggen grågrøn eller brunlig, højrygget og meget sammentrykt med

mørke bugfinner; meget alm. i søer og vandløb (findes ikke på Bornholm). FLIRE har kødfarvede bryst- og bugfinner og olivengrøn ryg og lever som brasen i søer og vandløb.

– Danmarks Dyreverden 4,120-24.

Da brasen ligner fliren til forveksling, og der i litteraturen næppe skelnes mellem de to arter, som har mange fælles navne, behandles de her under ét. »Brasen og flire er én slags fisk, men de første leveår kaldes den flire og siden brasen« (1649; 1); »i mange store hovedsøer findes ingen brasen, men vel flirer ... forflyttes samme flirer til andre gode vande skal de da snart tilbage [formere sig] og blive til brasen« (1757; 1a); det var »sikkert et fejlgreb, at zoologerne har brugt navnet flire til den ligeledes næsten værdiløse, men langt mindre almindelige *Abramis blicca*« (2).

Brasen, fællesnordisk, o. 1300 brasn, navnet skyldes fiskens farve; hørende til indøuropæisk bhrek 'skinne, glinse', oldnord. brja 'finkle' (3). Som persontilnavn Brasn 1300-t ff (4), i våbnet for slægten Braës (adelsbrev 1733), uddød i 1800-t (5); indgår sandsynligvis i stednavnet Brassø 1683ff ved Silkeborg (6).

Lille, ung (ikke udfarvet) eller mager: *flire* 1622ff (7), *flirke*, *flitter*, *flitting* (Ry), *flise* 'tynd skive' (8); *bleg(e)* 1624ff; Jylland (9). Ved Mossø skelnes o. 1900 mellem *havresød-brasen*, der leger i maj, og *boghvæde-brasen* med yngletid fra midten af juni

Brasen var en af de mest værdsatte spise-fisk, som man fangede i danske søer og ferskvande. Træsnit i »Originaltegninger af danske Konstnere«, 1873-90.

(10); *blåfinne* Randers fjord o. 1850 (11). Krydsning mellem brasen og skalle: *sart* ved Maribo sø (12), se skalle s. 229.

LITTERATUR: (1) 356 12,16; (1a) 648 1757,342; (2) 756 8,251; (3) 626 92; Arkiv f. nord. Filologi 1,1883,4; (4) 363 2.1,122; (5) 2 340; (6) 156 12, 14; (7) 434 5,254; 662 3,151; (8) 604 3.rk. 12,1879-80,85; 212c 1,313; 662 3,151; (9) 418 370; 472b 3,371; 662 3,151; 342 268 (*ble*); (10) 928 2,231; 154 521; (11) 472b 3,371; (12) 928 2,233.

FISKERI OG KONSUM

Brasen leger når slåentornen blomstrer (1772; 1), den leger i tre hold, det første kaldt gøgelegen når slåen blomstrer (Asminderød; 2).

En kogebog o. 1300 har stegt brasen (3). 1769 fremhæves Sørups brasen (4). De største og fedeste fanges i Limfjordens sydlige del. »Fisken smager fortræffeligt enten fersk med peberrodssauce eller afkogt i øl med en sauce af eddike, revet brød, løg og persillerødder (således laver jøderne den), de røges og speges også« (1802; 5). »Den brasen, som her [Hjerds sø s. f. Nibe] fanges, ofte i stor mængde, skal oprindeligt være forskrevet til en gård i nærheden ... men fandt formedelst fiske-dammens nedbrud vejen til søen og søges begærligt i den hele omegn for dens sjældne størrelse og godhed« (1832; 6). I en lille sø i Serup sogn blev på én dag fanget 25 vognlæs brasen o.a. fisk (7). Der fanges brasen i Tuel sø ved Sorø, og der »findes næppe mage til i landet af smag, fedme og størrelse; der gives de, som vejer 14 pund og vist indeholdt 2-3 pund fedt, som bruges af mange til at brænde i lamper« (o. 1790; 8).

Mod vinteren samles brasen ofte i vældige stimer; 1912 toges i Furesøen i et vodtræk ca. 10.000 kg (9). Den årlige udførsel ansløges o. 1915 til 100 t (10), 1936-40 blev i vore søer og vandløb fanget mellem 56 og 86 t (11). Størsteparten af det årlige brasenfiskeri, nu 15 til 170 t, eksporteres.

Talemåde: brasen den brede – om tyk kone (Falster; 12).

»Brasenflokkene er de undersøiske enges bredryggede kvæg. De er også blevet sammenlignet med fede grise, og der er virkelig noget griseagtigt ved den buttede, bredhalede fyr, som går og roder i dyndet« (13).

LITTERATUR: (1) 58 1,103; (2) 388; (3) 312 196; (4) 693b 3,394; (5) 418 370; (6) 126 14; (7) 869 5, 587; (8) 57 128; (9) 662 2,285; (10) 756 5,585; (11) 830 231; (12) 388 (Åstrup); (13) 830 216.

Brasen. BIOFOTO/Arthur Christiansen.

FLIRE, fællesnordisk, ældre nydansk d.s., flitter o. 1770ff (1), kan være beslægtet med (en) flis eller plattysk flidder 'flynder' jf. de norske dialektord fladra 'tynd skive', faldr 'lille tynd brasen', se flynder s. 281 (2) og flire etc. ovenfor.

Blikke, bleer-blika o. 1760 (3), *sprog, sprogskalle* Skanderborgegnens søer (4); *skriver(en)* »har sort bug og mave« (1795; 5).

Spises af fattigfolk i alleryderste nød og bruges ellers kun som svinefoder (6), endvidere anvendt som agn for gedder (7).

LITTERATUR: (1) 693b 4,244; 154 523; 781 62; 662 3,151; 932 2,1937,114 (Skanderborgegnen); (2) 626 98; (3) 693b 1,1763,654; 5.2,1769,1022; (4) 662 3,151; 168 1,1927,2; (5) 219 7,823; (6) 945 9,1917,127; (7) 928 2,234; 154 513; 756 13,630.

Den buttede brasen blev sammenlignet med grisen. Træsnit af Otto Haslund til Carl Andersen: Maa-nerne i Digt og Billeder, 1878.